
Urzędy pracy i trzeci sektor na rzecz aktywizacji zawodowej młodych osób niepełnosprawnych

**Dr Ewa Giermanowska
Uniwersytet Warszawski
Instytut Spraw Publicznych
Warszawa, 14 grudnia 2007**

Projekt Instytutu Spraw Publicznych, 4 badania empiryczne (2006):

- Wywiady swobodne z 50 osobami niepełnosprawnymi (w wieku 18-29) lat.
- Badanie sondażowe przeprowadzone na próbie ogólnopolskiej młodzieży niepełnosprawnej (500 osób), techniką wywiadu kwestionariuszowego.
- Badanie powiatowych urzędów pracy - ankieta pocztowa, wysłana do wszystkich powiatowych urzędów pracy w Polsce, (335 PUP).
- Monografie 16 powiatów.

Młodzież

PUP

Monografie

J.Bartkowski, B.Gąciarz, E.Giermanowska, A.Kumaniecka-Wiśniewska,
E.Zakrzewska-Manterys

BAEL GUS - 2006

- ON w wieku produkcyjnym (18-60/65lat) – 2 281 000
- ON 15 – 24 lata – 125 000
- ON 25-29 lat – 83 000

- Wskaźnik zatrudnienia: **19,0%** (18-60/65lat), **25,3%** (25-29 lat)
- Współczynnik aktywności zawodowej: **22,7%** (18-60/65 lat), **31,3%** (25-29 lat)

Opinie pracowników PUP o aktywności zawodowej młodych osób niepełnosprawnych

---

PUP

- może pracować na otwartym rynku pracy - **50%**
- powinien pracować na chronionym rynku pracy - **40%**
- nie powinien podejmować zatrudnienia - **10%**

W opinii pracowników PUP: 90% osób niepełnosprawnych w wieku 18-29 lat po zakończeniu nauki, powinno podejmować zatrudnienie.

Badanie młodych osób niepełnosprawnych, w wieku 18-29 lat, po zakończeniu nauki:

Młodzież

- pracowało zarobkowo - **28%**
- pozostawało poza rynkiem pracy - **72%**

**W grupie młodych osób niepracujących -
80% określała swój podstawowy status na
rynku pracy jako rencista.**

Osoby niepełnosprawne w wieku 18-29 lat, po zakończeniu nauki.

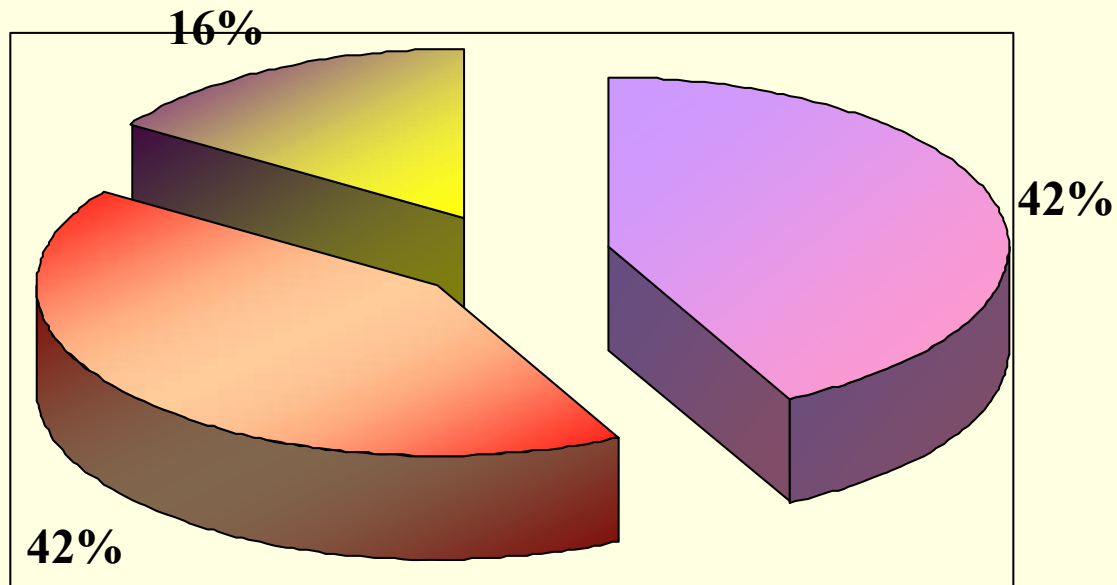
Młodzież

Podjęcie pracy zarobkowej deklarowało:

- Od zaraz - 36%
- W ciągu roku - 13%
- Nie wcześniej niż za rok – 6%
- Nie - **35%**
- Trudno powiedzieć - **10%**

Preferencje młodzieży dla chronionego lub otwartego rynku pracy

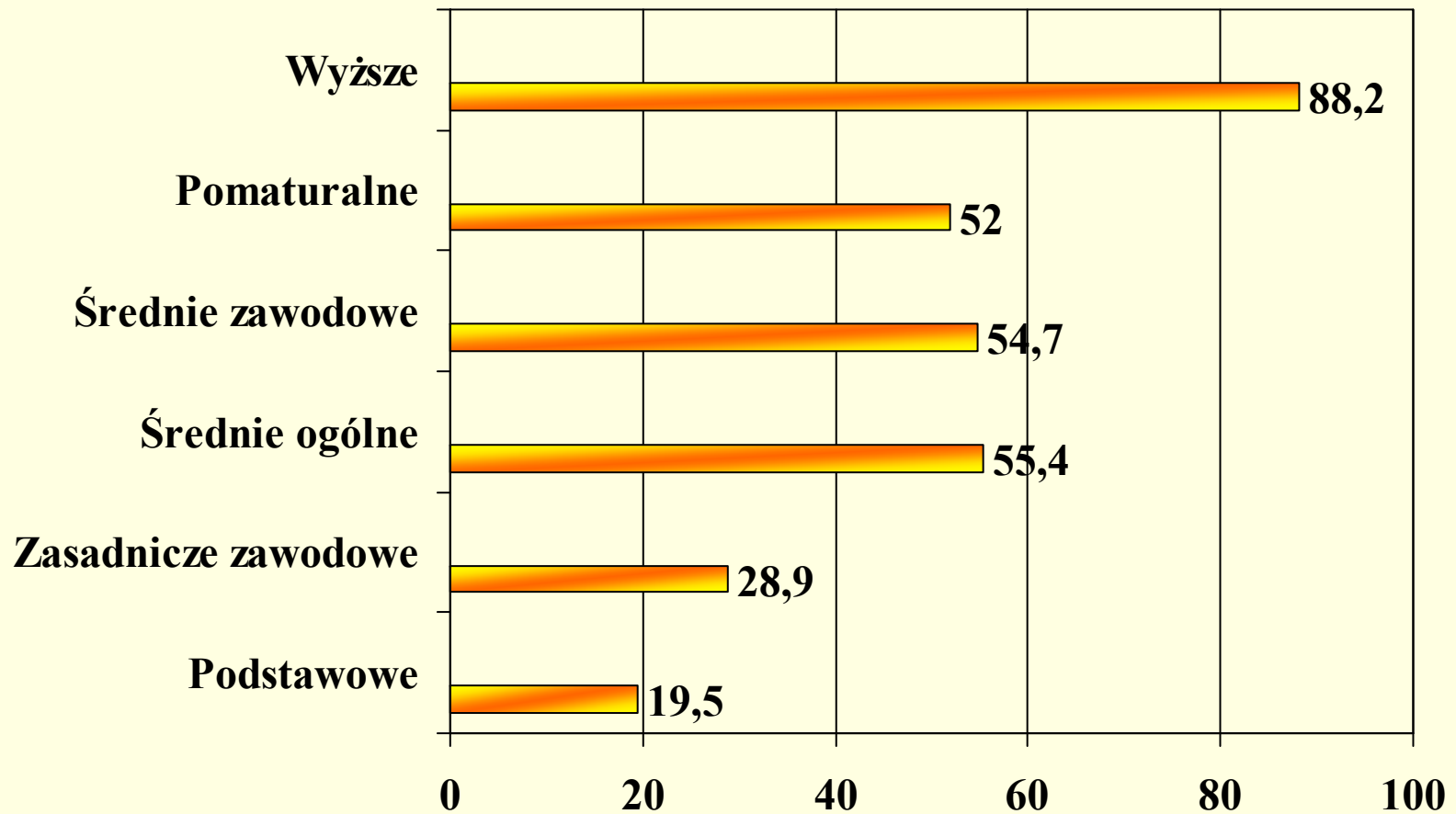
Młodzież

- Chroniony rynek pracy
- Otwarty rynek pracy
- Trudno powiedzieć

Wykształcenie a preferencje dla otwartego rynku pracy

Młodzież

Czy zawiesiłby Pan/i rentę w wypadku możliwości podjęcia pracy:

Młodzież

- tak ponieważ chcę pracować - **20%**
- tak jeżeli wynagrodzenie będzie wyższe niż określona kwota - **18%**
- nie, ponieważ zatrudnienie można zawsze stracić - **22%**
- nie, chcę otrzymywać wynagrodzenie, które nie pozbawi mnie renty - **26%**
- trudno powiedzieć - **14%**

System rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce

- Warsztaty Terapii Zajęciowej - 634 (21 250)
  - Zakłady Aktywności Zawodowej - 40 (1409)
  - Zakłady Pracy Chronionej – 2345 (175 800)
-
- ```
graph TD; A["Warsztaty Terapii Zajęciowej - 634 (21 250)"] --> B["Zakłady Aktywności Zawodowej - 40 (1409)"]; B --> C["Zakłady Pracy Chronionej – 2345 (175 800)"]; C --> D["Otwarty rynek pracy"];
```

Otwarty rynek pracy

80% czynnych zawodowo ON zatrudnionych jest w ZPCH (poza rolnictwem)  
(KIG-R)

# Obraz pracodawców - ZPCH

---

Monografie

- Często jedyne dostępne miejsca pracy w powiecie
- Oferują prace niskokwalifikowane i niskopłatne
- Pejoratywne określenia, np. wykańczalnia
- Selekcjonowanie pracowników – prawnie niepełnosprawni ale sprawni
- Rywalizacja o wskaźnik

# Obraz pracodawców z otwartego rynku pracy:

---

Monografie

- Zróżnicowane oferty zatrudnienia
- Niepewność utrzymania pracy
- Lęk pracodawców przed niepełnosprawnym pracownikiem
- Unikanie zatrudnienia ON (niejasne prawo, biurokracja, kontrole)
- Niewykorzystany sektor publiczny

## Najczęściej proponowane 3 zawody młodym osobom niepełnosprawnym w powiatach w 2005



PUP

- pracownik ochrony, dozorca - 51,0%
- sprzątacze - 43,9%
- pracownik biurowy - 31,9%
- sprzedawca - 25,7%
- operator - 22,1%
- krawiec - 21,8%
- robotnik przy pracach prostych - 18,5%
- pracownik pomocniczy produkcji, usług - 12,5%

## Najczęściej proponowane 3 zawody młodym osobom niepełnosprawnym w powiecie w 2005

---

PUP

- pracodawcy z otwartego rynku pracy

**53,9%**

- pracodawcy z chronionego rynku pracy

**46,1%**

## Preferowany rozwój segmentów rynku pracy w opiniach pracowników PUP:



PUP

- **ZPCH** – 68 %
- Administracja państwowa lub samorządowa – 56 %
- Prywatne zakłady pracy – 55 %
- Inne państwowe zakłady pracy – 31 %
- Organizacje pozarządowe – 18 %
- **ZAZ** – 16 %
- Samodzielna działalność gospodarcza – 14 %
- Małe firmy rodzinne – 12 %
- **WTZ** – 11 %
- Gospodarstwa rolne – 0,6%

# Model pracy z osobami niepełnosprawnymi w urzędach pracy

---

PUP

- Brak takich pracowników w PUP - **2,6%** (9 urzędów)
- Pracownicy zajmujący się poniżej 50% czasu pracy - **58,5%** (196)
- Pracownicy zajmujący się powyżej 50% swojego czasu pracy - **13,1%** (44)
- Pracownicy wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych - **25,7%** (86)



# Inicjatywy trzeciego sektora: ON- pracodawca

---

Monografie

Przykłady dobrych praktyk w aktywizacji zawodowej ON –  
elastyczne dopasowanie do potrzeb ON i oczekiwań  
pracodawców

Fundacja Fuga Mundi z Lublina – profesjonalne doradztwo  
zawodowe i pośrednictwo pracy dla ON

Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

# Brak wiedzy młodzieży o prawach, instytucjach i strukturach wsparcia dla ON

Młodzież

|                                                         | Nie zna (%) |
|---------------------------------------------------------|-------------|
| <b>Karta Praw Osób Niepełnosprawnych</b>                | <b>68,8</b> |
| <b>Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej...</b> | <b>71,4</b> |
| <b>Stowarzyszenia ON</b>                                | <b>49,8</b> |
| <b>Organizacje wspierające ON</b>                       | <b>63,6</b> |
| <b>Grupy wsparcia</b>                                   | <b>84,0</b> |
| <b>Czasopisma dla ON</b>                                | <b>81,0</b> |
| <b>Portale internetowe dla ON</b>                       | <b>80,6</b> |
| <b>Telefon zaufania dla ON</b>                          | <b>82,2</b> |

# Wnioski

---

- Dominującym statusem na rynku pracy młodych ON jest bierność zawodowa.
- Rynek pracy dla osób niepełnosprawnych zdominowany jest przez ZPCH, oferujące niskokwalifikowane i niskopłatne stanowiska pracy
- PUP nie są kadrowo i organizacyjnie przygotowane do pracy z ON – preferują współpracę z ZPCH
- Młodzież niepełnosprawna ma zróżnicowane oczekiwania odnośnie form zatrudnienia, czasu pracy, wynagrodzeń. Brakuje jednak profesjonalnej diagnozy potrzeb i możliwości ON oraz profesjonalnego doradztwa zawodowego.
- Organizacje pozarządowe tworzą sieci wsparcia ON budując pomosty między ON a pracodawcą, ale brakuje rozwiązań systemowych.
- Zakres wiedzy o własnych prawach, instytucjach i strukturach wsparcia zatrudnienia jest niski wśród młodych ON. Najczęściej z niego korzystają osoby najmniej wsparcia potrzebujące.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!